

Правниче ЗНО 2024

Подивитись анотацію та купити на jurkniga.ua

Анотація

Навчальний посібник містить систематизований матеріал з усіх восьми правничих дисциплін, включених в програму єдиного фахового вступного випробування (ЄФВВ) з права, а також із загальної навчальної компетенції (ТЗНК). Посібник є ефективним додатковим засобом для успішної підготовки до Правничого ЗНО в умовах щільного навчального графіку студентів, містить концентрований, але доступний виклад матеріалу, тести для самоперевірки, а також посилання на витяги з актуального законодавства. Авторський колектив посібника - провідні викладачі юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Посібник буде корисним, перш за все, для студентів четвертих курсів, що навчаються за спеціальностями «Право» та «Міжнародне право».

Верес І.Я., Жолнович І.В., Лисик В.М.,
Ничка Ю.В., Піх Ю.Т., Хлібороб Н.Є.,
Чорненський В.І., Шандра Р.С., Шуп'яна М.Ю.

за загальною редакцією
проф. Бурдіна В.М.

ПРАВНИЧЕ ЗНО

2024

Навчальний посібник

Львів

ОСВІТНЯ КОМПАНІЯ
МАКСИМУМ
2024

Курси підготовки до Правничого ЗНО:

- Єдине фахове вступне випробування (ЄФВВ, або тест з права);
- Тест із загальних навчальних компетентностей (ТЗНК, або тест з логіки), як частина єдиного вступного іспиту (ЄВІ).

За детальною інформацією звертайтеся сюди:

Блог про вступні іспити ЄФВВ, ЄВІ, ТЗНК:
розділ тем, корисна інформація та актуальні новини:

Корисні відео про вступні іспити,
ефективну підготовку та навчання:

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	11
РОЗДІЛ № 1. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ	12
Тема 1. Конституційне право як основа національного права	12
Тема 2. Юридична сила Конституції	13
Тема 3. Конституціоналізм та конституційний лад України	16
Тема 4. Україна як демократична республіка: конституційні засади	19
Тема 5. Унітарність Української держави в системі зasad конституційного ладу	25
Тема 6. Конституційні засади функціонування національно-культурної сфери в Україні	28
Тема 7. Конституція України та громадянське суспільство	30
Тема 8. Конституційний статус особи в Україні	33
Тема 9. Законодавча влада в Україні: конституційна характеристика ...	42
Тема 10. Конституційний статус Президента України	47
Тема 11. Виконавча влада в Україні: конституційна характеристика	50
Тема 12. Правосуддя в Україні: конституційна характеристика	52
Тема 13. Правовий захист Конституції	55
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	61
РОЗДІЛ № 2. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО УКРАЇНИ.	
АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО В УКРАЇНІ	67
Тема 1. Адміністративне право як галузь публічного права	67
Тема 2. Суб'єкти адміністративного права.	74
Тема 3. Інструменти публічного адміністрування	90
Тема 4. Адміністративна процедура. Адміністративні послуги	97
Тема 5. Захист прав приватної особи у сфері публічного адміністрування	108
Тема 6. Службове право	110
Тема 7. Адміністративне деліктне право	123
Тема 8. Адміністративне судочинство в Україні	131
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	153
РОЗДІЛ № 3. ЦІВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ	158
Тема 1. Цивільне право в системі права України	158
Тема 2. Джерела цивільного права	158
Тема 3. Цивільні правовідносини	159
Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин	160
Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин	164
Тема 6. Об'єкти цивільних прав	168
Тема 7. Правочини	170
Тема 8. Представництво в цивільному праві	174
Тема 9. Сроки та терміни в цивільному праві. Позовна давність	175

Тема 10. Особисті немайнові права фізичної особи	178
Тема 11. Право власності. Загальні положення	179
Тема 12. Набуття та припинення права власності	180
Тема 13. Право спільної власності	184
Тема 14. Захист права власності	186
Тема 15. Речові права на чуже майно	188
Тема 16. Право інтелектуальної власності: загальні положення	190
Тема 17. Авторське право та суміжні права	191
Тема 18. Право інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок	194
Тема 19. Право інтелектуальної власності на комерційне найменування, торговельну марку	197
Тема 20. Загальні положення про зобов'язання	197
Тема 21. Забезпечення виконання зобов'язань	199
Тема 22. Припинення зобов'язання	201
Тема 23. Порушення зобов'язання. Цивільно-правова відповідальність ..	202
Тема 24. Загальні положення про договір. Поняття договору в цивільному праві	203
Тема 25. Договір купівлі-продажу: загальні положення	205
Тема 26. Окремі види договору купівлі-продажу	207
Тема 27. Договір дарування	207
Тема 28. Договори ренти та довічного утримання (догляду)	209
Тема 29. Договір найму (оренди)	211
Тема 30. Окремі види договору найму (оренди)	213
Тема 31. Договір найму (оренди) житла	214
Тема 32. Договір позички	216
Тема 33. Договір підряду	217
Тема 34. Окремі види договору підряду	219
Тема 35. Договір про надання послуг: загальні положення	219
Тема 36. Договори в сфері надання транспортних послуг	220
Тема 37. Договір зберігання	221
Тема 38. Договір страхування	224
Тема 39. Договори доручення, комісії та управління майном	227
Тема 40. Договір позики. Кредитний договір	231
Тема 41. Договір банківського вкладу. Договір банківського рахунка ...	234
Тема 42. Договір факторингу	237
Тема 43. Договори у сфері інтелектуальної власності	238
Тема 44. Договір про спільну діяльність	239
Тема 45. Недоговірні зобов'язання	240
Тема 45.1. Недоговірні зобов'язання з односторонніх правомірних дій. Зобов'язання зі створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи. Кондикційні зобов'язання	241
Тема 46. Загальні положення про спадкування	247
Тема 47. Здійснення права на спадкування. Виконання заповіту. Оформлення прав на спадщину	250
Тема 48. Спадковий договір	252
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	253

РОЗДІЛ № 4. ЦІВІЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ	258
Тема 1. Загальні положення цивільного процесуального права	258
Тема 2. Принципи цивільного судочинства	260
Тема 3. Суд як суб'єкт цивільних процесуальних правовідносин	261
Тема 4. Учасники справи	263
Тема 5. Представники	267
Тема 6. Інші учасники судового процесу	268
Тема 7. Цивільна юрисдикція	270
Тема 8. Докази та доказування	274
Тема 9. Процесуальні строки	276
Тема 10. Судові виклики та повідомлення	276
Тема 11. Судові витрати	277
Тема 12. Заходи процесуального примусу	279
Тема 13. Позовне провадження	280
Тема 14. Наказне провадження	290
Тема 15. Окреме провадження	291
Тема 16. Перегляд судових рішень	293
Тема 17. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб).	
Судовий контроль за виконанням судових рішень	303
Тема 18. Відновлення втраченого судового провадження	305
Тема 19. Визнання та виконання рішень іноземних судів. Судові дірченння про надання правничої допомоги	305
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	308
РОЗДІЛ № 5. КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ	313
Тема 1. Загальні засади кримінального права України	313
Тема 2. Поняття, види та склад кримінального правопорушення за кримінальним правом України	316
Тема 3. Стадії вчинення кримінального правопорушення	317
Тема 4. Співучасть у кримінальному правопорушенні. Причетність до кримінального правопорушення. Множинність кримінальних правопорушень	319
Тема 5. Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння ..	323
Тема 6. Кримінальна відповідальність. Звільнення від кримінальної відповідальності	325
Тема 7. Покарання та його види. Призначення покарання	327
Тема 8. Звільнення від покарання та його відbuвання. Судимість	333
Тема 9. Заходи кримінального правового характеру	339
Тема 10. Основні різновиди норм Особливої частини КК України	343
Тема 11. Злочини проти основ національної безпеки	343
Тема 12. Кримінальні правопорушення проти особи	348
Тема 13. Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадяніна	354
Тема 14. Кримінальні правопорушення проти власності	356

Тема 15. Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки, громадського порядку, моральності, безпеки руху та експлуатації транспорту	360
Тема 16. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	365
Тема 17. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	366
Тема 18. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	370
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	372
РОЗДІЛ № 6. КРИМІНАЛЬНЕ ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ	377
Тема 1. Загальні положення кримінального процесуального права.	
Засади кримінального провадження	377
Тема 2. Суд та учасники кримінального провадження	381
Тема 3. Докази та доказування у кримінальному провадженні. Процесуальні рішення, строки та витрати	388
Тема 4. Заходи забезпечення кримінального провадження	392
Тема 5. Досудове розслідування	399
Тема 6. Судове провадження у першій інстанції. Виконання судових рішень	413
Тема 7. Судове провадження з перегляду судових рішень	416
Тема 8. Особливі порядки кримінального провадження	421
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	429
РОЗДІЛ № 7. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО	435
Тема 1. Поняття, юридична природа та сфера дії сучасного міжнародного публічного права	435
Тема 2. Історія міжнародного права	437
Тема 3. Співвідношення міжнародного публічного права та національного права	439
Тема 4. Система й структура міжнародного публічного права	441
Тема 5. Норми міжнародного публічного права	442
Тема 6. Основні принципи міжнародного публічного права	443
Тема 7. Джерела міжнародного публічного права	446
Тема 8. Міжнародний правотворчий процес та реалізація норм міжнародного публічного права	448
Тема 9. Суб'єкти міжнародного публічного права	450
Тема 10. Визнання у міжнародному публічному праві	452
Тема 11. Правонаступництво у міжнародному публічному праві	453
Тема 12. Відповідальність за міжнародним публічним правом	455
Тема 13. Концепція естоппеля в міжнародному публічному праві та перспективи застосування до порушень міжнародно-правових зобов'язань .	459
Тема 14. Населення в міжнародному публічному праві	460

Тема 15. Міжнародне гуманітарне право	463
Тема 16. Міжнародне кримінальне право	470
Тема 17. Територія в міжнародному публічному праві	474
Тема 18. Міжнародне морське право	477
Тема 19. Право міжнародних договорів	478
Тема 20. Право зовнішніх зносин	481
Тема 21. Право міжнародних організацій	484
Тема 22. Мирне вирішення міжнародних спорів	486
Тема 23. Право міжнародної безпеки	490
Тема 24. Міжнародне економічне право	492
Тема 25. Міжнародне екологічне право	495
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	497
РОЗДІЛ № 8. МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ	501
Тема 1. Загальні положення про права людини	501
Тема 2. Захист прав людини в рамках ООН	503
Тема 3. Захист прав людини в Європі	508
Тема 4. Інші регіональні системи захисту прав людини	513
Тема 5. Право на життя	515
Тема 6. Заборона катувань, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження чи покарання	516
Тема 7. Право на свободу та особисту недоторканність	518
Тема 8. Право на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції	519
Тема 9. Свобода думки, совісті і релігії	522
Тема 10. Свобода вираження поглядів	523
Тема 11. Свобода зібрань та об'єднань	525
Тема 12. Право на власність	526
Тема 13. Заборона дискримінації	527
Тема 14. Право на справедливий суд та ефективний засіб юридич- ного захисту	528
Тема 15. Правомірне обмеження прав людини та відступ держави від своїх зобов'язань у сфері прав людини під час надзвичайного стану, становища або ситуації	530
Тема 16. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів	532
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	535
РОЗДІЛ № 9. ЗАГАЛЬНА НАВЧАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ	540
Вступ	540
Тема 1. Мислення: поняття та загальна характеристика	541
Тема 2. Критичне мислення	550
Тема 3. Аналітичне мислення	565
Тема 4. Логічне мислення	576
ТЕСТИ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ	585
ВІДПОВІДІ ДО ТЕСТИВ	591

РОЗДІЛ №1

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

Короткий вступ. Метою вивчення цієї дисципліни є формування вміння правильно оцінювати конкретні конституційно-правові явища, знання та вміння правильно застосовувати відповідне конституційне законодавство України.

Загальний перелік нормативних актів стосовно дисципліни
див. за QR-кодом:

Тема 1. Конституційне право як основа національного права

1.1. Принципи конституційного права

Принципи конституційного права – це основоположні засади цієї галузі права, які виражають найзагальніші тенденції та вимоги, що уособлюють суспільні цінності, та є більш сталими порівняно з конституційними нормами. За своїми особливостями принципи визначають характер і зміст норм права.

До основоположних засад конституційного права належать:

- 1. Людська гідність**, яка є найвищою соціальною цінністю (стаття 3 Конституції). Кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам (стаття 28 Конституції).
- 2. Свобода**, з якої випливає: 1) принцип «дозволено все, що не забороняється законом»; 2) принцип плюралізму; 3) принцип поваги і непорушності прав та свобод людини [12, с. 11].
- 3. Рівність і заборона дискримінації**. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привileїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками (стаття 24 Конституції).
- 4. Народний суверенітет**. Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування (стаття 5 Конституції).
- 5. Республіканізм**, за яким влада не може здійснюватися одноосібно; вона складається зі системи державних органів, у формуванні яких більшу або меншу участь бере народ [13, с. 81].

Детальніше
див. за QR-кодом 1:

1.2. Система джерел конституційного права

Джерела конституційного права – спосіб зовнішнього вираження змісту конституційно-правових норм, з якого суб'єкти правозастосування черпають відповідні правила для врегулювання відносин і вирішення справи.

Система правових актів, що становлять джерела конституційного права України, є досить широкою. У підручнику з конституційного права за редакцією В. П. Колісника та Ю. Г. Барабаша **до цієї системи зараховано** в першу чергу **Конституцію України**, а також Конституцію Автономної Республіки Крим, закони, постанови Верховної Ради України (далі – Верховна Рада або ВРУ), акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, декларації (насамперед Декларацію про державний суверенітет України), Акт проголошення незалежності України, постанови Кабінету Міністрів України, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, акти місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, регламенти тощо [1, с. 22].

1.3. Конституційні засади співвідношення національного та міжнародного права. Доктрина дружнього ставлення до міжнародного права та принцип верховенства Конституції

Міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, є частиною національного законодавства України. Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції, можливе лише після внесення відповідних змін до неї.

З огляду на зазначене, в Україні визнається **верховенство Конституції не тільки над законами, але й над міжнародними договорами**. На думку Конституційного Суду (рішення від 11.07.2001 № 3-в/2001):

«Саме в такий спосіб здійснюється народний суверенітет щодо поширення юрисдикції міжнародних судових органів на територію України (за умови, що положення їх статутів не суперечать Конституції України).»

Це дає підстави говорити про притам (панування) Конституції над міжнародним правом. Водночас у разі співвідношення звичайних законів та ратифікованих ВРУ міжнародних договорів, законодавець, як правило, надає пріоритет положенням відповідного міжнародного договору.

Вплив міжнародного права особливо помітний у практиці Конституційного Суду, який часто використовує принцип «дружнього ставлення до міжнародного права». Для прикладу, у рішенні від 01.06.2016 року № 2-рп/2016 Суд врахував:

«приписи чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та практику тлумачення і застосування цих договорів міжнародними органами, юрисдикцію яких визнала Україна, зокрема Європейським судом з прав людини».

Варто також звернути увагу на вплив т.зв. «soft law», яке хоч і не є обов'язковим для України, проте враховується в процесі конституційного розвитку держави. Прикладом може бути Венеціанська комісія, яка неодноразово давала свої висновки у питаннях здійснення конституційних реформ в Україні.

Тема 2. Юридична сила конституції

2.1. Сутність Конституції. Установча природа Конституції

У перекладі з англійської мови слово «конституція» означає «устрій», з латинської – «затверджую, установлюю». У вітчизняному праві **під Конституцією розуміють** основний закон держави, який відображає волю народу і в його інтересах закріплює найбільш важливі засади суспільного ладу та державної організації країни [1, с. 39].

Відповідно до юридичних позицій Конституційного Суду:

«прийняття Конституції України Верховною Радою України було безпосереднім актом реалізації суверенітету народу, який тільки одноразово уповноважив Верховну Раду України на її прийняття»;

«Будучи результатом здійснення установчої влади народу, Конституція України шляхом встановлення порядку внесення змін до неї визначає процедурні межі для здійснення влади і самим народом».

Серед видів тлумачення Конституції насамперед виокремимо: лінгвістичне,

справи в судове засідання. Проте суд дійшов висновку, що оскільки спрошеннє позовне провадження призначене для розгляду справ незначної складності та інших справ, для яких пріоритетним є швидке вирішення справи, за правилами спрошеннего позовного провадження може бути розглянута будь-яка справа, віднесена до юрисдикції адміністративного суду, за винятком справ, передбачених КАС України. А оскільки зазначений спір до таких винятків не належить, натомість, спір виник у справі незначної складності, для якої передбачено її розгляд у порядку спрошеннего позовного провадження. Також суд зауважив, що спірні правовідносини є доволі поширеними у судовій практиці, а суть спору не свідчить про наявність виключної правової проблеми, значну складність справи чи суспільний інтерес до її розгляду.

Детальніше
зміст кейсу див.
за QR-кодом № 14:

Особливості розгляду типових та зразкових справ

Типові адміністративні справи – адміністративні справи, відповідачам у яких є один і той самий суб’єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з аналогічних підстав, у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги. **Зразкова адміністративна справа** – типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення.

Запровадження таких категорій справ як типова та/чи зразкова справи, регламентування порядку їх відкриття та розгляду **спрямовані** насамперед на те, щоб для значної кількості спорів, які виникають за подібних між собою фактичних передумов, відповідачам у яких є один і той самий суб’єкт владних повноважень чи його територіальні структурні представництва, незгоду з діями чи рішеннями якого позивач мотивує подібними аргументами, суд найвищої судової інстанції, яким є Верховний Суд, як суд першої інстанції, ухвалив зразкове судове рішення з висновками про правильне трактування фактичних обставин справи та розуміння норм матеріального права, застосування яких зумовлене цими обставинами. Надалі рішення Верховного Суду у зразковій справі має орієнтувати суди, у провадженні яких перебувають типові справи, на однаковий підхід до розгляду справ цієї категорії.

Верховний Суд за час своєї діяльності дав в ухвалах визначення критеріїв, відповідно до яких відкривається або відмовляється у відкритті провадження у зразкових справах. Це **кількісний** критерій, що вказує на доцільність ухвалення зразкового рішення, та **якісний**, що характеризує підстави, з яких суд, що надає подання, вважає, що справа має бути розглянута Верховним Судом як зразкова.

Зокрема, відповідно ч. 1 ст. 290 КАС України, якщо у провадженні одного або кількох адміністративних судів перебувають типові адміністративні справи, **кількість** яких визначає доцільність ухвалення зразкового рішення, суд, який розглядає одну чи більше таких справ, може звернутися до Верховного Суду з поданням про розгляд однієї з них Верховним Судом як судом першої інстанції.

Звернення до Верховного Суду з пропозицією розглянути справу як зразкову має бути оформленій поданням із належним обґрунтуванням наявності відповідних підстав. Зокрема, у поданні про розгляд справи Верховним Судом як зразкової зазначаються підстави, з яких суд, що надає подання, вважає, що справа має бути розглянута Верховним Судом як зразкова, в тому числі посилання на типові справи. До подання додаються матеріали справи.

Для вирішення питання про відкриття провадження у зразковій справі Верховний Суд може витребувати з відповідного суду (судів) матеріали типових справ. Вирішення питання про відкриття провадження у зразковій справі, відмову

у відкритті провадження у зразковій справі, розгляд зразкової справи провадить колегія суддів Верховного Суду у складі не менше п'яти суддів.

Питання про відкриття провадження у зразковій справі вирішується протягом 10 днів з дня надходження до Верховного Суду матеріалів, зазначених у частині другій цієї статті.

Верховний Суд вирішує зразкові справи за правилами **спрошеноого позовного провадження**.

Перелік рішень ВС
у зразкових справах
див. за QR-кодом № 15:

Особливості провадження у типовій справі. Суд, який розглядає типову справу, має право зупинити провадження за клопотанням учасника справи або за власною ініціативою у випадку, якщо Верховним Судом відкрито провадження у відповідній зразковій справі. Провадження у типовій справі підлягає відновленню з дня набрання законної сили рішенням Верховного Суду у відповідній зразковій справі.

При ухваленні рішення у типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, суд має враховувати правові висновки Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи.

На судове рішення у типовій справі може бути подана апеляційна скарга. Рішення суду апеляційної інстанції за наслідками перегляду типової справи може бути оскаржено в касаційному порядку виключно з таких підстав: суд першої та (або) апеляційної інстанції при вирішенні типової справи не визнав її типовою справою та (або) не врахував правові висновки, викладені у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи; справа, в якій судом першої та (або) апеляційної інстанції ухвалено рішення з урахуванням правових висновків, викладених у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, не відповідає ознакам типової справи.

8.3. Судові рішення в адміністративних справах

Судовими рішеннями в адміністративних справах є: 1) ухвали; 2) рішення; 3) постанови.

Судовий розгляд у суді першої інстанції закінчується ухваленням **рішення суду**. Перегляд судових рішень в апеляційному та касаційному порядку закінчується прийняттям **постанови**.

Рішення суду повинно ґрунтуватися на засадах верховенства права, бути законним і обґрунтованим:

- 1) **Законним** є рішення, ухвалене судом відповідно до норм матеріального права при дотриманні норм процесуального права.
- 2) **Обґрунтованим** є рішення, ухвалене судом на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин в адміністративній справі, підтверджених тими доказами, які були досліджені в судовому засіданні, з наданням оцінки всім аргументам учасників справи.

Загальна законодавча вимога щодо судових рішень полягає в тому що судове рішення має **відповідати завданням адміністративного судочинства**, зокрема щодо справедливого, неупередженого та своєчасного вирішення судом спорів у сфері публічно-правових відносин з метою ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

Суди ухвалюють рішення іменем України негайно після закінчення судового розгляду. Рішення та постанови приймаються, складаються і підписуються в нарадчій кімнаті складом суду, який розглянув справу. У виняткових випадках

РОЗДІЛ № 3.
ЦІВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ

**Загальний перелік
нормативних актів
з дисципліни
за QR-кодом:**

**Ключові положення
нормативних актів
для цього розділу
за QR-кодом:**

І. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Тема 1. Цивільне право в системі права України

Цивільне право (в об'єктивному розумінні) – це сукупність правових норм, які регулюють шляхом диспозитивного методу особисті немайнові та майнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Загальними зasadами цивільного права є (ст. 3 ЦК України):

1. **Неприпустимість свавільного втручання у сферу особистого життя людини** (ст. 3 Конституції, ст. 274, 301 ЦК України).
2. **Неприпустимість позбавлення права власності**, крім випадків, встановлених Конституцією України та законом (ст. 41 Конституції, ст. 350, 352, 353, 354 ЦК України).
3. **Свобода договору** (ст. 3, 6, 627, 633, 634 ЦК України).
4. **Свобода підприємницької діяльності**, яка не заборонена законом (ст. 45 Конституції, глава 5 ЦК України, ст. 3 ЦК України).
5. **Судовий захист цивільного права та інтересу** (ст. 267 ЦК України).
6. **Справедливість** (Рішення КС України від 02.11.2004 року), **добросовісність** (ст. 388–399 ЦК України) та **розумність** (ст. 678 ЦК України).

Цивільне право України побудоване за пандектною системою і традиційно складається з Першої (Загальної) і Другої (Особливої) частин. Першу або Загальну частину становлять такі інститути: основні положення цивільного права; суб'єкти та об'єкти цивільних прав; правочини; представництво; строки та терміни; позовна давність. До Другої або Особливої частини належать: особисті немайнові права; право власності; право інтелектуальної власності; зобов'язальне право; спадкове право.

Тема 2. Джерела цивільного права

Основу цивільного законодавства становить Конституція України (ст.ст. 3, 13, 14, 21, 22, 41, 42, 54 тощо).

Частиною національного цивільного законодавства України є також **міжнародні договори**, згідно на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. У випадку суперечності актів цивільного законодавства та міжнародних договорів, застосовуються міжнародні договори. Загальні положення про міжнародні договори передбачені у ЗУ «Про міжнародні договори України». Приклади: Конвенція про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (ООН; 11.04.1980 року, набрала чинності 01.02.1991 року); Конвенція про правову допомогу та правові відносини цивільних, сімейних та кримінальних справах (СНД; 21.01.2006 року); Договір

між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах (24.05.1993 року), набув чинності 14.08.1994 року.

Основним актом цивільного законодавства України є Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року (набрав чинності 01.01.2004 року). Містить 6 книг: Загальне положення; Особисті немайнові права фізичних осіб; Право власності та інші речові права; Право інтелектуальної власності; Зобов'язальне право; Спадкове право. Актами цивільного законодавства є також Закони України (наприклад, ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяження»); підзаконні нормативно-правові акти (наприклад, Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розгляду заяв про зміну імені (прізвища, власного імені, по батькові) фізичної особи»).

Дія актів цивільного законодавства в часі: акти цивільного законодавства регулюють відносини, які виникли з дня набрання ними чинності. Акт цивільного законодавства не має зворотної дії у часі, крім випадків, коли він пом'якшує або скасовує цивільну відповідальність особи. Також у п. 8 Прикінцевих та перехідних положень ЦК України передбачене положення про зворотну дію в часі: правила ст. 344 цього кодексу про набувальну давність поширюється також на випадки, коли володіння майном почалося за 3 роки до набрання чинності цим Кодексом. Якщо цивільні відносини виникли раніше і регулювалися актом цивільного законодавства, який втратив чинність, новий акт цивільного законодавства застосовується до прав та обов'язків, що виникли з моменту набрання ним чинності (ст. 5 ЦК України).

Договором є домовленість двох або більше сторін, спрямована на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків (ч. 1 ст. 626 ЦК України). Сторони мають право:

1. Укласти договір, який не передбачений актами цивільного законодавства, але відповідає загальним засадам цивільного законодавства (наприклад, договір про надання освітніх послуг).
2. Врегулювати у договірі, який передбачений актами цивільного законодавства, свої відносини, які не врегульовані цими актами (ч. 1, 2 ст. 6 ЦК України).
3. Відступити від положень актів цивільного законодавства і врегулювати свої відносини на власний розсуд. Сторони в договорі не можуть відступити від положень актів цивільного законодавства, якщо в цих актах прямо вказано про це, а також у разі, якщо обов'язковість для сторін положень актів цивільного законодавства виліває з їх змісту або із суті відносин між сторонами (ч. 3 ст. 6 ЦК України). Наприклад, довіритель або повірений мають право відмовитися від договору доручення у будь-який час. Відмова від права на відмову від договору доручення є нікчемною (ст. 1008 ЦК України).

Звичаєм є правило поведінки, яке не встановлене актами цивільного законодавства, але є усталеним у певній сфері цивільних відносин (ч. 1 ст. 7 ЦК України). Наприклад, якщо у договорі не міститься посилання на типові умови, такі типові умови можуть застосовуватись як звичай ділового обороту, якщо вони відповідають вимогам ст. 7 цього Кодексу (ст. 630 ЦК України).

Тема 3. Цивільні правовідносини

Цивільні правовідносини – це врегульовані нормами цивільного права відносини. Елементами цивільних правовідносин є суб'єкти, об'єкти, зміст. **Суб'єктами** цивільних правовідносин є: фізичні особи, юридичні особи, держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави, інші суб'єкти публічного права (ст. 2 ЦК України). **Об'єктами** цивільних правовідносин є речі, гроші, цінні папери, цифрові речі, майнові права, роботи та послуги, результати інтелектуальної, творчої діяльності, інформація, а також інші матеріальні і нематеріальні блага. Об'єкти цивільних прав можуть існувати у матеріальному світі та/або цифровому середовищі, що обумовлює форму об'єктів, особливості набуття, здійснення та припинення цивільних прав і обов'язків щодо них (ст. 177 ЦК України). **Зміст** цивільних правовідносин становлять права та обов'язки учасників цивільних правовідносин.

6.6. Виконання судових рішень

Судове рішення є **обов'язковим до виконання**. Держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Контроль за виконанням судового рішення здійснює суд.

Вирок або ухвала суду першої інстанції, ухвала слідчого судді, набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, встановленого законодавством, якщо таку скаргу не було подано. Судові рішення суду апеляційної та касаційної інстанцій набирають законної сили з моменту їх проголошення. Ухвали слідчого судді та суду, які не можуть бути оскаржені, набирають законної сили з моменту їх оголошення.

Виправдувальний вирок або судове рішення, що звільняє обвинуваченого з-під варти, виконуються в цій частині *негайно після їх проголошення* в залі судового засідання.

Судове рішення, що *набрало законної сили*, якщо інше не передбачено КПК, звертається до виконання не пізніше як через три дні з дня набрання ним законної сили або повернення матеріалів кримінального провадження до суду першої інстанції із суду апеляційної чи касаційної інстанції.

Тема 7. Судове провадження з перегляду судових рішень

7.1. Провадження в суді апеляційної інстанції

Апеляційне оскарження є різновидом оскарження у загальній системі видів оскарження судових рішень у кримінальних провадженнях, який визначається особливістю підстав, умов, суб'єктів, форми, змісту, строків та порядку оскарження.

В апеляційному порядку можуть бути оскаржені:		
<i>судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили –</i>		
вироки, крім окремих випадків, коли справа розглядалася у порядку спрощеного провадження	ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру	інші ухвали суду та ухвали слідчого судді у випадках, передбачених КПК

Ухвали суду про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, про зміну іншого запобіжного заходу на запобіжний захід у виді тримання під вартою або про продовження строку тримання під вартою, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті, підлягають **апеляційному оскарженню** в порядку, передбаченому КПК.

Апеляційну скаргу **мають право подати**:

- обвинувачений, стосовно якого ухвалено обвинувальний вирок, його законний представник чи захисник – у частині, що стосується інтересів обвинуваченого;
- обвинувачений, стосовно якого ухвалено виправдувальний вирок, його законний представник чи захисник – у частині мотивів і підстав виправдання;
- підозрюваний, обвинувачений, його законний представник чи захисник;
- законний представник, захисник неповнолітнього чи сам неповнолітній, щодо якого вирішувалося питання про застосування примусового заходу виховного характеру, – в частині, що стосується інтересів неповнолітнього;
- законний представник та захисник особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного характеру;
- прокурор;
- потерпілий або його законний представник чи представник – у частині, що

- стосується інтересів потерпілого, але в межах вимог, заявлених ними в суді першої інстанції;
- цивільний позивач, його представник або законний представник – у частині, що стосується вирішення цивільного позову;
 - цивільний відповідач або його представник – у частині, що стосується вирішення цивільного позову;
 - представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, – у частині, що стосується інтересів юридичної особи;
 - фізична або юридична особа – у частині, що стосується її інтересів під час вирішення питання про долю речових доказів, документів, які були надані суду; третя особа – у частині, що стосується її інтересів під час вирішення питання про спеціальну конфіскацію;
 - викривач – у частині, що стосується його інтересів під час вирішення питання виплати йому винагороди як викривачу;
 - інші особи у випадках, передбачених КПК.

Апеляційна скарга може бути подана:

- 1) на вирок або ухвалу про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру – протягом тридцяти днів з дня їх проголошення;
- 2) на ухвалу суду про обрання запобіжного заходу у виді тримання під вартою, про зміну іншого запобіжного заходу на запобіжний захід у виді тримання під вартою або про продовження строку тримання під вартою, постановлену під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судового рішення по суті, – протягом п'яти днів з дня її оголошення;
- 3) на інші ухвали суду першої інстанції – протягом семи днів з дня її оголошення;
- 4) на ухвалу слідчого судді – протягом п'яти днів з дня її оголошення.

Для особи, яка перебуває під вартою, строк подачі апеляційної скарги обчислюється з моменту вручення її копії судового рішення.

Суд апеляційної інстанції переглядає судові рішення суду першої інстанції в межах апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції вправі вийти за межі апеляційних вимог, якщо цим не погрішується становище обвинуваченого або особи, щодо якої вирішувалося питання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Якщо розгляд апеляційної скарги дає підстави для прийняття рішення на користь осіб, в інтересах яких апеляційні скарги не надійшли, суд апеляційної інстанції зобов'язаний прийняти таке рішення.

За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок або ухвалу суду першої інстанції суд апеляційної інстанції має право:

- залишити вирок або ухвалу без змін;
- змінити вирок або ухвалу;
- скасувати вирок повністю чи частково та ухвалити новий вирок;
- скасувати ухвалу повністю чи частково та ухвалити нову ухвалу;
- скасувати вирок або ухвалу і закрити кримінальне провадження;
- скасувати вирок або ухвалу і призначити новий розгляд у суді першої інстанції.

За наслідками апеляційного розгляду за скаргою на вирок суду на підставі угоди суд апеляційної інстанції, крім рішень, передбачених пунктами 1–5 частини першої статті 407 КПК, має право скасувати вирок і направити кримінальне провадження:

- 1) до суду першої інстанції для проведення судового провадження у загальному порядку, якщо угода була укладена під час судового провадження;
- 2) до органу досудового розслідування для здійснення досудового розслідування в загальному порядку, якщо угода була укладена під час досудового розслідування.

РОЗДІЛ № 9.

ЗАГАЛЬНА НАВЧАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Вступ

У 2016 р. 22 заклади вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців за спеціальністю 081 «Право», виступили з ініціативою провести експеримент щодо апробації технологій зовнішнього незалежного оцінювання для проведення вступних випробувань на магістерські програми. Їхню ініціативу підтримав Кабінет Міністрів України та Міністерства освіти і науки України. Як наслідок за участі дев'яти університетів і за фінансової, технічної та кадрової підтримки Програми USAID «Справедливе правосуддя» (зараз – Програма «Нове правосуддя») та Координатора проектів ОБСЄ в Україні реалізовано відповідний експеримент.

Результати експерименту підтвердили ефективність такого порядку проведення вступних випробувань у магістратуру, тож Міністерством освіти і науки України прийнято рішення про проведення у 2017 р. таких вступних випробувань на магістерські програми за спеціальністю 081 «Право» на загальнодержавному рівні. Зазначені положення знайшли своє відображення в «Умовах прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2107 році» та у «Положенні про проведення єдиного фахового вступного випробування з використанням організаційно-технологічних процесів здійснення зовнішнього незалежного оцінювання для вступу для здобуття ступеня вищої освіти магістра за спеціальністю 081 «Право» в 2017 році».

Єдине фахове вступне випробування передбачало виконання екзаменаційної роботи (тесту), що містить три блоки тестових завдань: перший блок – тест загальних навчальних правничих компетентностей (ТЗНПК); другий блок – предметний тест із права; третій блок – тест з іноземної мови.

Однією з найважливіших новацій цього року було впровадження тесту на загальні навчальні компетентності (ТЗНК).

Загальна навчальна компетентність – це характеристика особистості, яку вона набуває в результаті активної життєдіяльності впродовж життя й навчання (формального й неформального) і яка визначає її спроможність набувати й удосконалювати власну систему знань, застосовувати її для вирішення особистісно й суспільно значущих проблем відповідно до загальноприйнятої системи цінностей в умовах життя в суспільстві сталого розвитку.

Починаючи з 2022 року розширено перелік магістерських спеціальностей, при вступі на які потрібно складати тест із навчальних компетентностей. До них належать спеціальності галузей знань «Соціальні та поведінкові науки», «Журналістика», «Управління та адміністрування», «Публічне управління та адміністрування», а також «Міжнародні відносини». Очікується, що цей перелік лише розширюватиметься.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 11.02.2022 р. № 158 затверджено програму тесту загальної навчальної компетентності. Згідно з програмою відповідні складники ЗНК структуровані в межах двох компонентів:

1) вербально-комунікативний компонент (компетентності критичного мислення), завдання якого передбачають виявлення особою, що тестиється, здатності:

- шукати, сприймати, аналізувати, інтерпретувати і оцінювати інформацію з різних джерел, передусім текстів;
- структуровано та аргументовано висловлювати свої думки, зокрема у формі текстів, покращувати написане з метою досягнення комунікативної мети;
- здійснювати конструктивну взаємодію на основі законів, принципів, максим, правил, стратегій і тактик комунікації;

2) логіко-аналітичний компонент (компетентності аналітичного та логічного мислення), завдання якого передбачають виявлення особою, що тестиється, здатності:

- аналізувати інформацію, критично оцінювати її обґрунтування, оцінювати факти, які посилюють або послаблюють аргументацію;
- застосовувати різні форми мислення (ідеалізація, абстракція, індуктивне

Книги, які можуть вас зацікавити

Підготовка до складання ТЗНПК в завданнях та рішеннях: логічний підхід

Збірник тестових завдань. Право та ТЗНК. 1000 тестів.
Пояснення до всіх тестів з права.
Методика розв'язання кожного блоку ТЗНК

Кодекс України про адміністративні правопорушення

Кримінальне право України. Навчальний посібник для підготовки до ЗНО (ЄФВВ) для вступу на магістратуру

Закон України "Про Національну поліцію",
"Про дисциплінарний статут Національної поліції України"

Правила адвокатської етики

Перейти до галузі права
Підручники

Перейти на сайт →